

Odborný článek

Uplatnění dohody o vině a trestu v komparativní perspektivě

Jana Koblasová

Autorka je asistentka soudce Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci.

Abstrakt

Předmětem příspěvku je institut dohody o vině a trestu jakožto zvláštní způsob vyřizování trestních věcí. V českém právním řádu je dohoda o vině a trestu zakotvena poměrně krátkou dobu. K jejímu zavedení došlo v roce 2012. Příspěvek pojednává o změnách, které byly zavedeny zákonem č. 333/2020 Sb., zkoumá soulad dohody o vině a trestu s právem na spravedlivý proces v kontextu judikatury ESLP a rozebírá současnou právní úpravu dohody o vině a trestu za současného představení návrhů de lege ferenda. Dále příspěvek srovnává právní úpravu dohody o vině a trestu v České republice, na Slovensku a ve Spojených státech. Nakonec se příspěvek zabývá tím, jak moc je dohoda o vině a trestu využívána v praxi. Z dat získaných od ministerstva spravedlnosti je vytvořená tabulka, která zobrazuje počet uzavřených a počet schválených dohod o vině a trestu.

Abstract

The subject of this article is the institution of the agreement on guilt and punishment as a special way of handling criminal cases. In the Czech legal system, the agreement on guilt and punishment has been enshrined for a relatively short time. It was introduced in 2012. The article discusses the changes introduced by Act No. 333/2020 Coll., examines the compatibility of the plea agreement with the right to a fair trial in the context of the jurisprudence of the European Court of Human Rights, and analyzes the current legal regulation of the plea agreement for the simultaneous introduction of proposals de lege ferenda. Furthermore, the contribution compares the legal regulation of plea agreements in the Czech Republic, Slovakia and the United States. Finally, the paper looks at how much plea bargaining is used in practice. From data obtained from the Department of Justice, a table is created that shows the number of plea agreements made and the number of plea agreements approved.

1. Dohoda o vině a trestu

Dohoda o vině a trestu představuje zvláštní způsob vyřízení věci v trestním řízení. Její podstatou je sjednání dohody mezi státním zástupcem a obviněným, ve které se obviněný přiznává ke spáchání skutku výměnou za mírnější trest. Následně dohodu schvaluje soud, čímž je naplněn požadavek, aby o vině a trestu vždy rozhodoval soud (čl. 90 Ústavy).

Institut dohody o vině a trestu pochází z angloamerického právního systému, kde je již dlouhou řadu let hojně využíván. Do českého právního řádu byl zaveden zákonem č. 193/2012 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 9. 2012. Zákonodárce očekával, že se díky dohodě o vině a trestu trestní řízení podstatně zrychlí a zjednoduší. Následná praxe však tato očekávání nenaplnila a bylo nutné začít pracovat na změnách v institutu dohody o vině a trestu. Tyto změny byly přijaty zákonem č. 333/2020 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 10. 2020.

Cílem tohoto článku je analýza současné právní úpravy dohody o vině a trestu, kritické zhodnocení této úpravy, návrh vhodných změn a komparace s právními úpravami v jiných státech.

2. Změny v institutu dohody o vině a trestu provedené zákonem č. 333/2020 Sb.

Jak už bylo uvedeno, změny do institutu dohody o vině a trestu přinesl zákon č. 333/2020 Sb., který nabyl účinnosti 1. 10. 2020. Zákon reagoval na nedostatky, na něž už delší dobu upozorňovala praxe. Cílem provedených změn byl vyšší podíl uzavíraných dohod o vině a trestu.

Výraznou změnou v institutu dohody o vině a trestu je zrušení nutné obhajoby v § 36 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Reagovalo se tím i na námitky odborné veřejnosti, podle kterých byla nutná obhajoba jedním z hlavních důvodů, proč se dohoda uplatňovala v praxi tak málo. Pokud totiž státní zástupce chtěl uzavřít dohodu o vině a trestu, musel obviněného vyzvat k tomu, aby si zvolil obhájce. Pokud ke zvolení obhájce ze strany obviněného nedošlo, musel se obviněnému obhájce ustanovit, a to v situaci, kdy jednání o dohodě ještě ani nezačalo. Nově bude státní zástupce dohodu o vině a trestu sjednávat s obviněným s tím, že nutná obhajoba bude zachována pouze v těch případech, kdy budou dány obecné důvody nutné obhajoby zakotvené v § 36 trestního řádu. Státní zástupce by tak měl být více motivován k uzavření dohody o vině a trestu.¹

Další zásadní změnou je umožnění sjednávat dohodu o vině a trestu vždy, vyjma trestního řízení proti uprchlému a řízení proti osobám mladším osmnácti let. Oproti předešlé úpravě je tedy nyní možné vyřešit dohodou o vině a trestu i řízení o zvlášť závažném zločinu. To je velmi přínosné vzhledem k tomu, že u zvlášť závažných zločinů nepřichází v úvahu jiné alternativy vyřízení věci, jako je například trestní příkaz. U trestného činu znásilnění by podle § 185 odst. 1, 2 trestního zákoníku navíc tento způsob vyřízení věci mohl být vhodný, jelikož oběť nebude muset nadále vidat pachatele při jednáních.²

Novela do trestního řádu zavedla nový § 206b, který umožňuje dohodu o vině a trestu sjednat i po zahájení hlavního líčení. Pokud předseda senátu usoudí, že je vhodné v dané věci uzavřít dohodu o vině a trestu, poučí o takové možnosti obžalovaného. Rovněž ho poučí o důsledcích s tím spojených. Pokud budou mít státní zástupce a obžalovaný zájem uzavřít dohodu, předseda senátu jednání přeruší, případně odročí. Je-li dohoda sjednána, pokračuje se v hlavním líčení a na daný proces se

použije přiměřeně § 314q odst. 3 až 5 trestního řádu.³

Od účinnosti novely má státní zástupce povinnost v obžalobě uvádět návrh na uložení trestu s uvedením druhu a výměry nebo návrh na upuštění od potrestání (§ 177 písm. d) trestního řádu). Díky tomu bude obviněný dříve znát svůj potenciální trest, který by mohl být uložen ve standardním řízení. I to pomůže uzavírání dohody o vině a trestu, jelikož díky znalosti potenciálního trestu ve standardním řízení bude obviněný spíše ochotný vyjednávat a přistoupí na jednání o dohodě o vině a trestu.

Došlo rovněž k novelizaci § 196 trestního řádu, a to rozšířením tohoto zákonného ustanovení o dva další odstavce pod čísly 2 a 3. První odstavec zůstal nezměněn a předseda senátu má nadále povinnost doručit opis obžaloby obžalovanému a jeho obhájci. Nový odstavec druhý říká, že pokud bude předsedou senátu na základě obžaloby nařízeno hlavní líčení, potom spolu s doručením opisu obžaloby předseda upozorní obžalovaného na právo vyjádřit se ve stanovené lhůtě ke skutečnostem uvedeným v obžalobě. Zejména jsou to skutečnosti jako, zda se cítí být vinen, nebo nevinen spácháním skutku nebo některého ze skutků, zda má zájem uzavřít dohodu o vině a trestu nebo chce prohlásit svou vinu nebo zda souhlasí s popisem skutku, právní kvalifikací a navrženým trestem, případně které skutečnosti považuje za nesporné. Podle třetího odstavce předseda senátu obžalovaného poučí o následcích spojených s vyjádřeními dle druhého odstavce. Dále ho poučí o tom, že vyjádření za něj může učinit obhájce, pokud však nejde o doznání nebo prohlášení viny.⁴

Prohlášení viny nebo sjednání dohody o vině a trestu se stalo od 1. 10. 2020 důvodem pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody (§ 58 odst. 2 písm. b) a § 58 odst. 3 trestního zákoníku). Takový postup ale není obligatorní a záleží na soudu, případně při sjednávání dohody na státním zástupci, jakou hodnotu těmto okolnostem přizná při ukládání trestu.⁵ Další změnou týkající se dohody o vině a trestu je doplnění odst. 3 u § 314r trestního řádu, kde se soudu kromě vrácení věci do přípravného řízení a odročení veřejného zasedání umožňuje i rozhodnout o nové dohodě o vině a trestu, která byla uzavřena ihned.

Důvodová zpráva nově přijatého zákona č. 333/2020 Sb. se ke změnám v oblasti dohody o vině a trestu nevyjadřuje. Změny týkající se dohody o vině a trestu byly vloženy do vládního návrhu zákona až ústavněprávním výborem Poslanecké sněmovny v rámci tisku 453/3. Tento tisk však neobsahuje odůvodnění jednotlivých změn v oblasti dohody o vině a trestu.⁶ Pokud jde o odůvodnění přijatých změn, lze vycházet z tisku 466/0, ve kterém jsou jednotlivé změny vysvětleny.⁷ Tento návrh na změnu trestního řádu skončil sice ve druhém čtení, ale návrhy v něm obsažené se promítly do přijatého zákona č. 333/2020 Sb. Z tohoto odůvodnění vyplývají stejné důvody pro zavedení změn, jako zmiňuji výše.

3. Právo na spravedlivý proces a dohoda o vině a trestu

Právo na spravedlivý proces je zakotveno v čl. 6 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen EÚLP). Toto právo představuje široké spektrum záruk, jako je právo na to, aby záležitost každého byla projednána spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě nezávislým a nestranným soudem, nebo povinnost vyhlášovat rozsudky veřejně. V trestním právu představuje právo na spravedlivý proces ochranu obviněného před nástroji, které jsou proti němu namířeny. Vzniká zde otázka, zda institut dohody o vině a trestu je v souladu s ustanovením čl. 6 EÚLP a není v kolizi s právem na spravedlivý proces.

Beranová v této věci odkazuje na hned několik rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále jen ESLP). Jedním z nich je rozhodnutí ve věci *Scoppola vs. Itálie*⁸, z něhož vyplývá, že dohoda o vině a trestu jako taková nepředstavuje rozpor s čl. 6 EÚLP, protože toto ustanovení nechrání obviněného před vzdáním se svých procesních práv, je-li učiněno svobodně. Dále dle rozhodnutí *Sodadžiev vs. Bulharsko* nesmí být takové vzdání se práv v rozporu s důležitými společenskými zájmy.⁹ Obviněný se tedy může platně vzdát například práva na veřejné projednání věci před soudem, pokud souhlasil s dohodou dobrovolně a obsah dohody, jakož i proces jakým byla dohoda uzavřena, jsou předmětem dostatečného soudního přezkumu.¹⁰ I podle další judikatury ESLP není institut dohody o vině a trestu v rozporu s právem na spravedlivý proces. V rozhodnutí *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*¹¹ soud uvedl, že není nátlakem, pokud obžaloba nebo soud oznámí potenciální trest pro obviněného jako odměnu za brzké přiznání a dále možný trest, pokud bude až následně shledán vinným. Takový postup se nejeví problematickým a rozporným s čl. 6 EÚLP. Naopak problém by vznikl v situaci, kdy by a) rozdíl mezi nabízeným a skutečným trestem byl tak veliký, že by to mohlo být shledáno jako nepatřičný tlak na obviněného, aby uznal vinu, přičemž ten by byl ve skutečnosti nevinný, b) pokud by bylo porušeno právo obviněného neobviňovat sebe sama tím, že by byl vyvíjen nepatřičný tlak skrze dohodu, anebo c) pokud by se situace jevila tak, že dohoda je jedinou možností, jak se vyhnout trestu, jenž by byl v rozporu s čl. 3 EÚLP (zákaz mučení).¹² Je neakceptovatelné, aby obviněný souhlasil s alternativním vyřízením věci pod tlakem hrozby nepřiměřeně vysokého trestu.¹³

V rozhodnutí *Natsvlishvili and Togonidze vs. Georgia*¹⁴ ESLP vyzdvihl institut dohody, když konstatoval, že dohoda o vině a trestu je dobrým nástrojem, nabízejícím rychlé rozhodování v trestních věcech. Dále dle rozhodnutí dohoda přispívá ke snížení trestů a ve svém důsledku ke snížení počtu vězňů, což je klíčové v kontextu vysoké míry přeplněnosti věznic v Gruzii. Soud však v navazujících rozhodnutích připomíná důležitost právní pomoci obhájce, který může obviněnému institut dohody o vině a trestu lépe vysvětlit.¹⁵

V roce 2021 se soud opět zabýval otázkou vzdání se práva na spravedlivý proces, a to v kontextu prohlášení viny. Šlo o dva chlapce, kteří byli zadrženi při práci v pěstírně konopí a obviněni z trestného činu nedovolené výroby drog. Práci získali zprostředkovaně po nelegálním přicestování do Anglie. Oba se k trestnému činu doznali a byli odsouzeni k několika měsícům odnětí svobody. Během trestního stíhání vzniklo podezření, že se chlapci stali oběťmi obchodování s lidmi. Nicméně se pokračovalo v trestním stíhání dále a došlo k odsouzení s tím, že dle vnitrostátních soudů nemají státy povinnost nestíhat oběti obchodování s lidmi. Dále o případu rozhodoval ESLP. Soud shledal, že pokud je tu podezření, že s osobou, proti níž se vede trestní stíhání, mohlo být obchodováno, měla by být tato osoba nejdříve posouzena odborníky specializovanými pro práci s oběťmi obchodování s lidmi. Kromě toho však soud posuzoval i prohlášení viny. Soud opět připomněl, že EÚLP nevyklučuje vzdání se práva na spravedlivý proces za podmínky, že je učiněno jednoznačně, není v rozporu s důležitými veřejnými zájmy a je doprovázeno minimálními zárukami.¹⁶ Platným vzdáním se práv je i prohlášení viny, pokud je učiněno svobodně, se srozuměním o skutečnostech případu a právních následcích z toho plynoucích.¹⁷ Podmínka srozumění se skutečnostmi případu ze strany stěžovatelů a podmínka, že vzdání se práva nebude v rozporu s veřejnými zájmy, nebyla dle soudu splněna. Je tomu tak kvůli absenci posouzení otázky postavení stěžovatelů coby možných obětí obchodování s lidmi. Pro nesplnění výše zmíněných podmínek, které soud stanovil ve své dřívější judikatuře, se chlapci coby stěžovatelé práva na spravedlivý proces nevzdali.¹⁸ Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je i prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Tímto prohlášením se

vzdává některých práv, plynoucích z práva na spravedlivý proces. Je tedy třeba dodržovat při tomto prohlášení podmínky vytyčené judikaturou ESLP.

Jedním z aspektů práva na spravedlivý proces je i rychlost řízení. Při zavádění dohody o vině a trestu bylo argumentováno právě urychlením trestních věcí. K tomu však po několika letech praxe stejně nedošlo vzhledem k malému počtu uzavíraných dohod. Muselo se tak přistoupit ke změnám v institutu dohody, jako je možnost uzavřít ji i u zvláště závažných zločinů nebo zrušení nutné obhajoby. Před těmito změnami varovala Beranová, jelikož by mohly významněji zasáhnout do základních zásad trestního řízení. I bez jmenovaných změn byly omezeny zásady dokazování nebo zásada materiální pravdy, jelikož se nekoná hlavní líčení, případně se koná, ale bez fáze plnohodnotného dokazování. Taktéž není možné vyloučit odsouzení nevinné osoby nebo odsouzení za jiný trestný čin, než kterého se osoba dopustila.¹⁹ Do práva na spravedlivý proces by mohlo zasáhnout zrušení nutné obhajoby při sjednávání dohody. ESLP v judikatuře poukazoval na to, že pokud se má obviněný platně vzdát svých práv, které mu plynou z práva na spravedlivý proces, bylo by vhodné tak učinit za současné právní pomoci obhájce. Zde si je však potřeba uvědomit, že ačkoliv sjednávání dohody již samo o sobě není důvodem pro nutnou obhajobu, stále se aplikují jiné důvody nutné obhajoby vymezené v § 36 trestního řádu.

Před změnami v institutu dohody zavedenými zákonem č. 333/2020 Sb. bylo doporučováno stanovit nemožnost sjednat dohodu s osobou omezenou ve svéprávnosti. Poukazováno bylo na to, že osobu s omezenou svéprávností je třeba chránit před neuváženými rozhodnutími.²⁰ Zákodárce bohužel nakonec takové omezení nezavedl a tak dohodu mohou uzavřít i osoby s omezenou svéprávností. Pokud se taková osoba vzdává procesních práv, nemusí to být srozuměné rozhodnutí, což je jednou z podmínek pro platné vzdání se některých procesních práv dle judikatury ESLP zmíněné výše. Proto by bylo vhodné do budoucna takové omezení stanovit. Celkově lze však shrnout, že institut dohody o vině a trestu má potenciál zrychlit a zjednodušit trestní řízení, a ačkoliv tomu tak může být na úkor některých základních zásad, je stále vhodné dohodu o vině a trestu v právním řádu mít.

4. Dohoda o vině a trestu v současné právní úpravě

Řízení o dohodě o vině a trestu lze dělit do dvou procesních fází. Jednou je sjednávání dohody (upravené především v § 175a - § 175b trestního řádu) a tou druhou rozhodování soudu o návrhu na její schválení (upravené v § 314o - § 314s trestního řádu). Rozhodnutí, zda bude sjednána dohoda o vině a trestu, záleží na vůli státního zástupce (§ 175 odst. 1 písm. c) trestního řádu). K jednání o dohodě může dojít v rámci přípravného řízení (včetně zkráceného), nebo v rámci řízení před soudem. Podstatnou změnou, kterou přinesl zákon č. 333/2020 Sb., je to, že dohodu je možné sjednat i v rámci hlavního líčení, resp. mimo hlavní líčení, jelikož samotné jednání o dohodě probíhá mimo hlavní líčení. Obhájce se o jednání o dohodě o vině a trestu pouze vyrozumívá. Jeho účast je nezbytná, pouze pokud jde o případ nutné obhajoby. Pokud by v dané věci byl dán důvod nutné obhajoby a dohoda by byla sjednána bez přítomnosti obhájce, pak by nemohla být soudem schválena. Chybí-li obviněnému obhájce v případě nutné obhajoby, musí si jej tedy buď sám zvolit, nebo mu musí být ustanoven.

Pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu je nutné splnit následující podmínky:

- I. sjednání dohody je přípustné,

II. její uzavření je odůvodněno dosavadními skutkovými zjištěními,

III. obviněný prohlásí, že spáchal skutek.²¹

Prohlášení obviněného ohledně činu, který měl spáchat, je základním a častým předpokladem pro sjednání dohody prakticky ve všech právních úpravách, které tento institut obsahují. Dalo by se říct, že jde o obdobu prohlášení viny nebo přiznání (Plea of Guilty), pocházejícího z angloamerického systému. Česká úprava institutu dohody však nevyžaduje, aby obviněný přiznal vinu v celém rozsahu. Podle § 175a odst. 3 trestního řádu postačí, když prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán.²² Pojem prohlášení o spáchání skutku je dále užít u institutu narovnání (§ 309 odst. 1 písm. a) trestního řádu.

Jednání o dohodě o vině a trestu může skončit dvěma různými způsoby. Prvním z nich je, že žádá dohoda sjednána není. Pak se dle § 175a odst. 7 trestního řádu provede záznam do protokolu a pokračuje se v trestním řízení podle obecných ustanovení.²³ Druhým možným výsledkem jednání o dohodě je sjednání dohody. V tom případě se opis dohody doručí obviněnému, jeho obhájci (pokud ho má) a poškozenému a státní zástupce podá soudu v rozsahu sjednané dohody návrh na její schválení.²⁴

Návrh na schválení dohody o vině a trestu se může před soud dostat po sjednání dohody ve vyšetřování nebo ve zkráceném přípravném řízení. Další možností, jak se návrh může dostat před soud, je ta, kdy je dohoda sjednána po nařízení předběžného projednání obžaloby. Zákon č. 333/2020 Sb. přinesl další možnost, kdy se může sjednat dohoda o vině a trestu a následně o ní bude rozhodovat soud. Jde o dohodu o vině a trestu sjednávané po zahájení hlavního líčení.

Podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu je zahájena druhá fáze řízení o dohodě. Jak již bylo zmíněno, úpravu řízení před soudem nalezneme v § 314o až § 314s trestního řádu. Předseda senátu návrh na schválení dohody o vině a trestu přezkoumává z podobných hledisek, jako je přezkoumávána obžaloba. Zaměří se však na sjednanou dohodu. Bude se tedy zejména zabývat tím, zda přípravné řízení proběhlo v souladu s příslušnými ustanoveními zákona, především zda není řízení zatíženo procesními vadami. Zvláště se pak zaměří na způsob dosažení dohody, zda nebyla porušena práva obviněného při sjednávání dohody, zda byly splněny zákonné podmínky pro sjednání dohody a zda je dohoda správná a přiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, a také z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení (§ 314r odst. 2). Předseda senátu má tři možnosti, jak se s návrhem vypořádat (§ 314o odst. 1 trestního řádu):

- a. může nařídit veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody,
- b. nebo rozhodne o odmítnutí návrhu na schválení dohody,
- c. popřípadě nařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody.²⁵

Návrh na schválení dohody o vině a trestu může státní zástupce podle § 314o odst. 5 trestního řádu vzít zpět až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě. Přestože to trestní řád výslovně neuvádí, právo odstoupit od sjednané dohody o vině a trestu je nutné přiznat i obviněnému. Jinak by došlo k popření základního požadavku na svobodné rozhodování obviněného o takovém vyřízení věci a vzdání se práva na projednání věci před soudem.²⁶ Toto bylo potvrzeno i rozhodnutím Ústavního soudu²⁷, ve kterém se Ústavní soud ztotožnil s názorem Nejvyššího soudu, že má-li být institut dohody o vině a trestu projevem rovného postavení stran, musejí mít strany též v zásadě stejnou možnost dispozice s touto dohodou.

Předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu nařídí předseda senátu tehdy, pokud

je dán některý z důvodů uvedených v § 314p odst. 1 písm. a) až c) trestního řádu. Kromě důvodů pro nařízení předběžného projednání návrhu vypočtených v odstavci 1, jsou zde i jiné důvody, v odstavci 1 výslovně neuvedené. Těmito neuvedenými důvody jsou například pochybnosti, zda při sjednávání dohody nedošlo k závažným procesním pochybením, kvůli kterým by dohoda musela být odmítnuta. Dalším takovým důvodem jsou okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 2 trestního řádu.

Nejde-li o dohodu sjednanou po zahájení hlavního líčení, bude se o návrhu na schválení dohody o vině a trestu zásadně rozhodovat ve veřejném zasedání (§314q odst.1 trestního řádu). Při veřejném zasedání je nezbytná účast senátu, resp. samosoudce, a zapisovatele. Dále je podle § 314q odst. 1 při veřejném zasedání nutná stálá přítomnost obviněného a státního zástupce. Účast poškozeného není nezbytná a veřejné zasedání může proběhnout i bez něj. Pokud je dán důvod nutné obhajoby, měl by být na veřejném zasedání přítomen i obhájce, přestože zákon výslovně nevyžaduje jeho účast. Došlo by k popření smyslu nutné obhajoby, pokud by obviněný musel mít obhájce při sjednávání dohody (§175a odst. 3 trestního řádu), zatímco při stejně důležité fázi řízení, totiž při veřejném zasedání o návrhu na schválení dohody, by ho mít nemusel. Říha odkazuje na praxi²⁸, která povinnou účast obhájce uznává v řadě případů veřejných zasedání konaných ve věcech, u kterých je dán důvod nutné obhajoby.²⁹ Domnívám se proto, že v případech nutné obhajoby je nezbytná účast obhájce nejen při sjednávání dohody, ale také na veřejném zasedání o návrhu na její schválení. Vzhledem k tomu, že od účinnosti zákona č. 333/2020 Sb. již sjednávání dohody o vině a trestu není důvodem nutné obhajoby, účast obhájce by se měla vyžadovat pouze u případů, kde je dán některý z jiných důvodů nutné obhajoby podle § 36 a § 36a trestního řádu.

Jestliže soud nerozhodne o návrhu na schválení dohody o vině a trestu při přezkoumávání nebo při předběžném projednání takového návrhu, rozhoduje soud ve veřejném zasedání, výjimečně i mimo veřejné zasedání. Ve veřejném zasedání může soud podle § 314r trestního řádu zvolit jedno z následujících rozhodnutí:

- a. Soud dohodu neschválí a věc vrátí do přípravného řízení.
- b. Soud sdělí stranám své výhrady ohledně dohody a umožní jim navrhnout dohodu novou, následně podle postupu stran rozhodne podle písm. a) nebo c).
- c. Soud může dohodu o vině a trestu schválit odsuzujícím rozsudkem.
- d. Soud učiní jiné rozhodnutí podle § 314r odst. 5 trestního řádu, tedy může rozhodnout o postoupení věci, zastavení trestního stíhání, přerušení trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání nebo schválení narovnání.³⁰

Poslední ustanovení spadající do oddílu, který upravuje řízení o schválení dohody o vině a trestu, totiž § 314s trestního řádu, stanoví důsledky vrácení věci do přípravného řízení. Ustanovení se neaplikuje u dohod sjednávaných po zahájení hlavního líčení. Věc se vrací do přípravného řízení, pokud bylo rozhodnuto o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu podle § 314o odst. 1 písm. b) trestního řádu nebo vzal-li státní zástupce návrh zpět podle § 314o odst. 5 nebo jestliže došlo k odmítnutí návrhu po jeho předběžném projednání podle § 314p odst. 3 písm. f) trestního řádu nebo pokud dohoda nebyla schválena a soud rozhodl o vrácení věci do přípravného řízení podle § 314r odst. 2 trestního řádu. Pokud věc byla vrácena do přípravného řízení, v dalším řízení se ke sjednané dohodě o vině a trestu, včetně prohlášení viny obviněným, nepřihlíží. Chrání se zde především svoboda rozhodování obviněného, který by neměl být v pozdějším řízení sankcionován za to, že v rámci sjednávání dohody prohlásil, že skutek spáchal, výměnou za mírnější trest. Ochrana

obviněného je důležitá i z toho důvodu, že soud, jenž věc vrátil do přípravného řízení, není vyloučen z pozdějšího trestního řízení. Soud by neměl být ovlivněn předchozí snahou obviněného o dosažení příznivého výsledku trestního řízení. Do jisté míry se zde poskytuje i ochrana principu zákazu sebeobviňování. Obviněný činí prohlášení o spáchání skutku pod jistým psychickým nátlakem, že by mohl dostat přísnější trest v řádném řízení. Je proto nezbytné obviněnému poskytnout záruku, že jeho prohlášení nebude v dalším řízení zneužito, pokud nebude schválena dohoda, na kterou byl ochoten přistoupit výměnou za mírnější trest.³¹ Stejně jako v § 175a odst. 7 trestního řádu je i u § 314s trestního řádu užitá jiná formulace, než která je užitá jako podmínka sjednání dohody o vině a trestu v § 175a odst. 3 trestního řádu. Zatímco jako podmínka je uvedeno „*prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán*“, v ustanoveních upravujících nepřihlížení k tomuto prohlášení je užitá formulace „*prohlášení viny*“. Prohlášení viny by přitom mohlo být považováno za úplné doznání k trestnému činu. V praxi však odlišná formulace nemusí mít velký význam, neboť spojení „*prohlášení viny*“ v sobě obsahuje i „*prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán*“.³²

Odlišná právní úprava se též uplatní u dohod o vině a trestu sjednávaných po zahájení hlavního líčení podle § 206b trestního řádu. Pokud předseda senátu považuje za vhodné v projednávané věci uzavřít dohodu, poučí obžalovaného o možnosti sjednat dohodu o vině a trestu a o důsledcích s tímto postupem spojených (§ 206b odst. 1 trestního řádu). Následně předseda zjistí stanovisko obžalovaného, státního zástupce a poškozeného, je-li přítomen, k takovému postupu. Pokud strany mají zájem sjednat dohodu, pak předseda senátu hlavní líčení na nezbytnou dobu přeruší za účelem sjednání dohody mimo hlavní líčení. Jestliže je to nutné, hlavní líčení předseda senátu odročí. Návrh na sjednání dohody po zahájení hlavního líčení může podat i obžalovaný nebo státní zástupce, avšak předseda senátu nemá povinnost těmto návrhům vyhovět.

Jestliže dojde ke sjednání dohody o vině a trestu, pokračuje se v hlavním líčení (§ 206b odst. 3 trestního řádu). Na rozdíl od dohod sjednávaných v přípravném řízení či po předběžném projednání obžaloby se tak o dohodě nerozhoduje ve veřejném zasedání. Státní zástupce nejprve přednese obsah uzavřené dohody a následně navrhne soudu její schválení (§ 206b odst. 3 trestního řádu). Pokud nedošlo k dohodě o náhradě škody nebo nemajetkové újmy anebo o vydání bezdůvodného obohacení, státní zástupce na to soud upozorní. Po přednesení návrhu státním zástupcem se v hlavním líčení postupuje přiměřeně podle § 314q odst. 3 až 5 a § 314r trestního řádu. Tedy podle § 314q odst. 3 až 5 trestního řádu bude následovat výzva předsedy senátu namířená k obviněnému, aby se k návrhu na schválení dohody o vině a trestu vyjádřil, a dále mu budou kladeny otázky ohledně toho, zda rozumí sjednané dohodě, zda prohlášení o spáchání skutku učinil dobrovolně a bez nátlaku a zda jsou mu známy důsledky sjednání dohody o vině a trestu. Poté se bude moct vyjádřit i poškozený. Dále může soud obviněného vyslechnout a opatřit potřebná vysvětlení. Ustanovení § 314r trestního řádu poté upravuje rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

Pokud dohoda o vině a trestu sjednána či schválena není, pokračuje se v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby podle § 206b odst. 4 trestního řádu. Stejně jako v § 314s trestního řádu je i v tomto ustanovení dána záruka obviněnému, v jehož případě nebyla dohoda sjednána či schválena, že se v dalším řízení ke sjednané dohodě, včetně prohlášení viny, nepřihlíží. Výjimkou je však situace, kdy obžalovaný požádá, aby jeho prohlášení, učiněné za účelem sjednání dohody, bylo posouzeno jako prohlášení viny podle § 206c trestního řádu. Pokud nedojde ke sjednání dohody, může podle § 206c trestního řádu obžalovaný prohlásit, že je vinný spácháním skutku a že souhlasí s právní

kvalifikací takového skutku, uvedenou v obžalobě. Předseda senátu následně zjistí stanovisko státního zástupce, poškozeného a zúčastněné osoby. Poté soud rozhodne, zda prohlášení viny přijímá nebo ne.³³

5. Opravné prostředky

Opravným prostředkem proti odsuzujícímu rozsudku soudu o schválení dohody o vině a trestu je odvolání (§245 odst. 1 trestního řádu). Použitelnost takového odvolání je však velmi omezená. Podle § 245 odst. 1 trestního řádu je možné proti rozsudku o schválení dohody o vině a trestu podat odvolání jen v případě, že rozsudek není v souladu s dohodou, jejíž schválení státní zástupce navrhl. Dále může proti rozsudku o schválení dohody podat odvolání poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, a to z důvodu nesprávnosti výroku o nároku poškozeného. Avšak poškozený podat odvolání nemůže, pokud v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení a tato dohoda byla soudem schválena v takové podobě, s jakou souhlasil.³⁴ V žádných jiných případech není odvolání přípustné, a to ani kdyby rozsudek vykazoval jiné vady, například nesprávnou právní kvalifikaci skutku.³⁵

Opravný prostředek obviněnému nepřísluší ani v případě, že došlo k závažným procesním pochybením, které soud prvního stupně neodhalil. Závažná porušení práv obviněného při sjednávání dohody jsou důvodem pro její neschválení soudem, resp. pro odmítnutí návrhu dohody při jeho přezkoumávání nebo předběžném projednání. Takovým porušením může být nepřipustný nátlak na obviněného, aby učinil prohlášení o spáchání skutku nebo uzavřel dohodu. Dle mého názoru nelze spoléhat pouze na soud prvního stupně, že odhalí závažná procesní pochybení. Měla by se tak dát obviněnému možnost odvolat se i z toho důvodu, že došlo k závažným procesním pochybením, například k nepřipustnému nátlaku na uzavření dohody o vině a trestu.

6. Dohodovací řízení na Slovensku

Institut dohody o vině a trestu je ve slovenském právním řádu zakotven od 1. 1. 2006, tedy od účinnosti rekodifikace trestního práva. Právní úpravu nalezneme především v zákoně č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok. Pravidla týkající se postupu prokurátora v řízení o dohodě potom upravuje vyhláška Ministerstva spravdnosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z., o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu (dále jen vyhláška č. 619/2005 Z. z.).³⁶

Jedná se o proces, kdy se obviněný a prokurátor dohodnou na přijatelném návrhu rozhodnutí. Následně dohodu přezkoumává a případně schvaluje soud.³⁷ Účelem tohoto institutu je stejně jako v České republice zjednodušení trestního řízení, spočívající v jeho zkrácení. Tím, že se pachatel trestného činu dozná, dochází k podstatnému zjednodušení trestního řízení, protože není třeba konat finančně náročné a zdlouhavé dokazování v řízení před soudem.³⁸

Konkrétní úprava v zákoně je obsažena v § 232 a násl. tr. por. („Řízení o dohodě o vině a trestu“) a v § 331 a násl. tr. por. („Dohoda o vině a trestu“). Podle § 232 odst. 1 tr. por. může prokurátor zahájit řízení o dohodě o vině a trestu na základě podnětu obviněného, či i bez tohoto podnětu v případě, že výsledky vyšetřování nebo zkráceného vyšetřování dostatečně odůvodňují závěr, že skutek je trestným

činem a spáchal jej obviněný, který se ke spáchanému skutku přiznal, uznal vinu a důkazy nasvědčující pravdivosti tohoto přiznání.³⁹ Jestliže má státní zástupce za to, že byly splněny zákonné podmínky pro konání řízení o dohodě o vině a trestu, vyzve písemně obviněného a ostatní oprávněné osoby k vyjádření ohledně zahájení takového řízení (§ 3 odst. 3 vyhlášky č. 619/2005 Z. z.). Pokud tyto osoby dají souhlas, prokurátor zahájí řízení o dohodě o vině a trestu a předvolá k řízení obviněného a o čase a místě řízení uvědomí obhájce, poškozeného, případně další oprávněné osoby. O řízení se sepíše záznam. Jestliže obviněný přizná spáchání skutků, uzná vinu a souhlasí s navrženým trestem a jsou splněny další zákonné podmínky, prokurátor s obviněným uzavře dohodu o vině a trestu. Následně prokurátor podá soudu návrh na schválení uzavřené dohody.⁴⁰ Pokud nedošlo k dohodě o náhradě škody, prokurátor podle § 232 odst. 4 tr. por. navrhne, aby soud poškozeného odkázal s nárokem na náhradu škody či její části na občanské soudní řízení nebo jiné řízení.

Zajímavé a od českého práva odlišné je ustanovení § 232 odst. 5 a 6 tr. por. To stanoví, že pokud nedojde v dohodovacím řízení k dohodě o trestu, prokurátor podá obžalobu, ve které uvede obviněným přiznaný skutek, jeho právní kvalifikaci, uznání viny a požádá soud, aby provedl hlavní líčení a rozhodl o trestu a dalších výrocích, které mají ve výroku o vině podklad. Podobně je tomu tak, pokud obviněný uzná vinu jen zčásti. Toto by mohlo v obviněných a obhájcích vyvolat obavy, že přizná-li se obviněný ke spáchání skutků a uzná-li svou vinu a následně nedojde k dohodě o trestu, bude se v následujícím hlavním líčení projednávat jen druh a výše ukládaného trestu. Tyto obavy však nejsou podle Kurilovské a Trylče důvodné. Podle nich může obviněný v přiznání o spáchání skutků a v uznání viny uvést, že tak činí pouze pro potřeby dohodovacího řízení. V následném hlavním líčení uvede, že je nevinný a k uznání viny byl přemluven. Soud by potom měl provést řádné dokazování bez prejudikované viny.⁴¹ Dle mého názoru by se k přiznání ke spáchání skutku a uznání viny nemělo přihlížet ze zákona. Lze připustit možnost, aby bylo možné použít doznání obviněného na jeho vlastní žádost. I přesto, že obviněný prohlásí, že doznání činí jen pro dohodovací řízení, může mít obavy, zda jeho doznání nebude použito proti němu. Zákonná úprava nedává obviněnému žádnou záruku, že by doznání činěné jen pro účely dohody nemohlo být následně použito ve smyslu § 232 odst. 5 tr. por. Proto si myslím, že slovenská právní úprava znemožňuje svobodné rozhodování obviněného, který by neměl být v následujícím soudním řízení postihován za to, že se doznal ke spáchání skutku výměnou za mírnější trest.

Slovenská právní úprava umožňuje sjednat dohodu o vině a trestu i v řízení proti mladistvému. Je zde nutný souhlas zákonných zástupců a obhájce mladistvého (§ 232 odst. 2 tr. por.). Řízení o dohodě o vině a trestu není na Slovensku samo o sobě důvodem nutné obhajoby.⁴² Uzavřená dohoda by měla podle § 232 odst. 8 tr. por. obsahovat označení účastníků, datum, místo a čas sepsání, popis skutku, druh, výměru a způsob výkonu trestu, rozsah a způsob náhrady škody, byla-li činem způsobena, a ochranné opatření, přichází-li v úvahu jeho uložení. Podle § 232 odst. 9 tr. por. dohodu podepíší prokurátor, obviněný, obhájce a případně i poškozený. Jestliže dohoda uzavřena nebyla, provede o tom prokurátor záznam do spisu (§ 232 odst. 10 tr. por.).

Poté, co je návrh dohody o vině a trestu doručen soudu, je návrh přezkoumán předsedou senátu. Předseda senátu podle obsahu návrhu a podle obsahu spisu buď návrh dohody o vině a trestu odmítne, nebo určí termín veřejného zasedání k rozhodnutí o návrhu dohody o vině a trestu (§ 331 odst. 1 tr. por.). Návrh je možné odmítnout pro závažné porušení procesních předpisů, zejména pro porušení práva na obhajobu, nebo pokud je navržená dohoda zjevně nepřiměřená. V případě, že se jedná o zločin, na který je zákonem stanoven trest odnětí svobody, jehož dolní hranice je nejméně

dvanáct let, rozhodnutí o zjevné nepřiměřenosti dohody činí senát v neveřejném zasedání (§ 331 odst. 2 tr. por.). Proti usnesení o odmítnutí návrhu je podle § 331 odst. 3 tr. por. přípustná stížnost. Po nabytí právní moci usnesení o odmítnutí se věc podle § 331 odst. 4 tr. por. vrací do přípravného řízení.⁴³

Pokud soud neodmítl návrh dohody o vině a trestu, doručí jej obviněnému, jeho obhájci, poškozenému a jeho zmocněnci. Jestliže mladistvý v době konání veřejného zasedání nedovršil devatenáctý rok věku, doručí se návrh také jeho zákonnému zástupci a státnímu orgánu péče o mládež (§ 332 odst. 2 tr. por.). Je nutné zachovat lhůtu, kterou strany potřebují na přípravu na veřejné zasedání. Lhůtu je možné zkrátit jen se souhlasem stran (§ 332 odst. 3 tr. por.). O návrhu dohody o vině a trestu se koná veřejné zasedání, na jehož počátku prokurátor přečte návrh dohody a následně se předseda senátu dotazuje obviněného (§ 333 odst. 2 a 3 tr. por.). Předseda senátu kladením otázek zjistí, zda obviněný rozumí podanému návrhu, souhlasí se zkrácenou formou projednání věci, rozumí podstatě skutku, byl poučen o svých právech, rozumí podstatě řízení, rozumí právní kvalifikaci skutku, byl seznámen s trestními sazbami, dobrovolně přiznal a uznal vinu, souhlasí s navrženým trestem, trest přijímá a podřídí se výkonu trestu a ochrannému opatření a nahradí škodu v rozsahu dohody a zda si uvědomuje nemožnost podat odvolání proti rozsudku, kterým se dohoda schvaluje.⁴⁴

Jestliže obviněný odpoví na všechny otázky „ano“, může soud rozhodnout o skutku, jeho právní kvalifikaci, přiměřenosti trestu, ochranném opatření ve vztahu k obviněnému, jakož i o nároku na náhradu škody v rozsahu uvedeném v návrhu dohody o vině a trestu (§ 334 odst. 1 tr. por.). Pokud soud dohodu, která v navrženém znění není zjevně nepřiměřená, nepovažuje za spravedlivou, oznámí stranám své výhrady a strany mohou navrhnout nové znění dohody (§ 334 odst. 2 tr. por.). V případě, že soud dohodu o vině a trestu neschválí nebo obviněný odpověděl na některou z otázek „ne“, věc se usnesením vrací do přípravného řízení (§ 334 odst. 3 tr. por.). Pokud soud dohodu schválí, potvrdí to rozsudkem, který veřejně vyhlásí (§ 334 odst. 4 tr. por.). Proti rozsudku není přípustné odvolání ani dovolání, s výjimkou dovolání z důvodu § 371 odst. 1 písm. c) (zásadní porušení práva na obhajobu).⁴⁵

Pokud soud dohodu o vině a trestu odmítne a po podání obžaloby se koná hlavní líčení, není možné přiznání ke spáchání skutku použít v hlavním líčení jako důkaz (§ 333 odst. 4 tr. por.). Zvláštní je, že toto ustanovení se týká pouze odmítnutí po přezkoumání návrhu dohody o vině a trestu předsedou senátu. Přitom by podobné ustanovení dávalo smysl i u neschválení dohody soudem ve veřejném zasedání.

V době zavádění dohody o vině a trestu do slovenské právní úpravy bylo cílem dosáhnout toho, aby bylo pomocí dohody a dalších odklonů vyřešeno až 80 % trestných věcí.⁴⁶ Z údajů, které jsou mi známy do roku 2017, je zřejmé, že tohoto cíle se dosáhnout nepodařilo. I přesto je možné říct, že se konkrétně dohodě o vině a trestu na Slovensku velmi daří. V roce 2010 byl institut dohody na Slovensku aplikován v 14,2 % trestných věcí, v roce 2013 v 15 % věcí a v roce 2017 v 11 % věcí. Stále se tak pohybujeme nad 10 %.⁴⁷ Ve srovnání s Českou republikou, kde byla do října 2020 dohoda aplikována jen zřídka, je institut dohody na Slovensku využíván velmi efektivně.

Se slovenskou právní úpravou dohody o vině a trestu lze dobře srovnávat tu českou především proto, že oba státy mají dlouholetou společnou minulost a jejich právní úprava vychází z právní úpravy společné. Na Slovensku se přitom dohoda o vině a trestu využívá mnohem častěji než u nás.⁴⁸ Je však možné, že se rozdíl aplikovaných dohod na Slovensku a v Česku časem zmenší, a to i díky zákonu č. 333/2020 Sb., který zavedl podstatné změny do institutu dohody v České republice.

Prvním ze zásadních rozdílů, který může ovlivnit počet uzavíraných dohod, je existence zkráceného přípravného řízení spolu s velmi častým způsobem ukončení trestního řízení formou trestního příkazu v České republice. Zkrácené přípravné řízení v ČR se zahajuje sdělením podezření (§ 179b odst. 3 trestního řádu). Policii je dána krátká dvoutýdenní lhůta k vyřízení věci, která se počítá ode dne, kdy policejní orgán sdělil podezřelému, že spáchání jakého skutku je podezřelý a který trestný čin je v takovém skutku spatřován (§ 179b odst. 4 trestního řádu). Tuto lhůtu může státní zástupce dle § 179f odst. 2 písm. a) trestního řádu prodloužit. Následně státní zástupce podá soudu návrh na potrestání. Soud pak může vydat trestní příkaz. Celý proces je velmi rychlý a pro státního zástupce i soud málo pracný. Oproti tomu u dohody o vině a trestu musí státní zástupce obeslat případně poškozené, sepsat dohodu se všemi náležitostmi, doručit obviněnému návrh dohody do vlastních rukou, případně splnit i další administrativně náročnější činnosti. I pro soud je vyřízení věci trestním příkazem daleko rychlejší než dohodou o vině a trestu. Pokud se státní zástupce rozhodne řešit věc dohodou v rámci zkráceného přípravného řízení, může ho to stát daleko více času, než pokud by podal návrh na potrestání.⁴⁹ Zkrácené přípravné řízení se však může uplatnit jen u části trestných činů (§ 179a trestního řádu). Jestliže se zkrácené přípravné řízení aplikuje, bude pro státního zástupce zpravidla výhodnější podat návrh na potrestání. Tam, kde se zkrácené přípravné řízení užít nemůže (třeba u zvlášť závažných zločinů), může být pro státního zástupce stále výhodné užít institut dohody o vině a trestu.

Slovenská právní úprava nezná ekvivalent zkráceného přípravného řízení tak, jak je upraveno v ČR. Slovenský trestný poriadok obsahuje úpravu zkráceného vyšetřování, u kterého se však následně podává obžaloba, nikoliv návrh na potrestání nebo něco jiného. Na Slovensku tak použití zkráceného vyšetřování neznámá menší práci pro státního zástupce ani pro soud, jelikož se stále jedná na podkladě obžaloby. Nelze tedy srovnávat české zkrácené přípravné řízení a slovenské zkrácené vyšetřování.⁵⁰ Vzhledem k tomu, že na Slovensku nemají obdobnou úpravu zkráceného přípravného řízení a na něj navazující návrh na potrestání, je zde velmi výhodné využívat dohodu o vině a trestu, která zkracuje trestní řízení mnohem více než klasická obžaloba. V Česku může zkrácené přípravné řízení a v jeho rámci podaný návrh na potrestání pro státního zástupce znamenat menší práci, a proto mu může dát i přednost před dohodou o vině a trestu.

Dalším rozdílem české a slovenské úpravy je možnost sjednat dohodu i v řízení proti mladistvému. Slovenská úprava nestanoví výjimky z možnosti sjednat dohodu a umožňuje tak sjednat dohodu prakticky ve všech případech. Z podstaty věci je možné vyloučit řízení proti uprchlému, jelikož není možné, aby ten, kdo pobývá v cizině či se skrývá, se mohl zúčastnit jednání o dohodě a prohlásit, že skutek spáchal. Jiná je situace v řízení proti mladistvému. Na Slovensku je možné uzavřít dohodu i s mladistvým, a to bez ohledu na to, zda v době řízení dovršil osmnáct let věku. Je zde nutný souhlas zákonných zástupců a obhájce.⁵¹ Jsem toho názoru, že nemožnost sjednat dohodu v řízení proti mladistvým, kterým je méně než osmnáct let v době řízení, tak, jak je tomu v ČR, je správné řešení. Vzhledem k tomu, že na věk osmnácti let se váže i plná svéprávnost mladistvého, nemělo by být možné, aby ne zcela svéprávný člověk uzavíral dohodu, která má tak podstatný význam pro jeho život.

Již bylo zmiňováno, že rozdílnou úpravou je i obžaloba, která je podávána po nesjednání dohody o vině a trestu, a to spolu s přiznaným skutkem. Soud následně rozhoduje pouze o trestu (§ 232 odst. 5 a 6 tr. por). K tomuto jsem se již vyjadřovala výše.

Vhodné je také zmínit odměňování obhájců na Slovensku za činnost, která souvisí s dohodou

o vině a trestu. Podle § 14 odst. 1, 2 a 7 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti SR č. 655/2004 Z. z., o odmenách a náhradách advokátů za poskytnutí právních služeb, ve znění pozdějších předpisů, patří obhájci odměna ve výši čtyřnásobku základní sazby tarifní odměny za jeden úkon, jestliže dohoda byla soudem schválena před podáním obžaloby. Takto se odměna určuje pouze v případech nutné obhajoby a v případě, že se tak obhájce s obviněným dohodne.⁵² V českém právu naproti tomu není žádná taková zvláštní odměna stanovena.

Ještě donedávna byla úprava na Slovensku a v Česku jiná i v tom, že ta slovenská umožňovala uzavírat dohodu i u zvlášť závažných zločinů, zatímco ta česká ne. Také se v ČR vyžadovala při sjednávání dohody vždy nutná obhajoba, na Slovensku tomu tak nebylo. Tyto rozdíly byly překonány změnami, které zavedl do české právní úpravy zákon č. 333/2020 Sb. V ČR již samotné sjednávání dohody již také není důvodem nutné obhajoby a je možné uzavírat dohodu i u zvlášť závažných zločinů. Úprava dohody o vině a trestu v Česku se tak stále více podobá úpravě slovenské.

7. Dohodovací řízení v USA

Právo Spojených států hovoří o institutu tzv. *plea of guilty* neboli „uznání viny“. Tomuto uznání viny někdy předchází fáze dohodování mezi žalobcem a obhájcem o tom, za jakých podmínek by byl obžalovaný ochoten přiznat svou vinu. Jde tedy o neformální postup, na jehož základě může obžalovaný přiznat svou vinu výměnou za mírnější trest či jinou výhodu. Obviněný se vzdává práva na projednání věci soudem a obžaloba slibuje, že zeslabí své obvinění či navrhne nižší trest.⁵³

Dále zná právní úprava USA pojem *nolo contendere*, který lze přeložit jako „nechci se přít“. Pokud obviněný využije práva *nolo contendere*, je mu uložen trest, jako kdyby se doznal, avšak oproti *plea of guilty* nemůže být přiznání dle *nolo contendere* použito jako důkaz v soukromoprávním řízení. Obviněný se také může vyjádřit, že se cítí být nevinný a nechce vyjednávat. Instituty *plea of guilty*, *nolo contendere* a vyjádření obviněného, že se cítí být nevinný, jsou upraveny pravidlem 11 federálního trestního řádu (Rule 11 of the Federal Rules of Criminal Procedure).⁵⁴

Institut *plea of guilty* má ve Spojených státech mnohem delší minulost než dohoda o vině a trestu v Česku a na Slovensku. Důvodem pro vznik *plea of guilty* byla přetíženost soudů, vzestup profesionality policie, veřejných žalobců i obhájců, větší složitost a finanční zatíženost porotního soudního procesu a změny v trestní legislativě. Počátky lze hledat v polovině 19. století. Na konci 19. století byl institut *plea bargaining* standardně využíván americkými, zejména městskými soudy.⁵⁵ Na počátku 20. století se institutu *plea of guilty* využívalo čím dál častěji. Jedna studie zjistila, že mezi lety 1900 a 1907 uznalo svou vinu okolo 80 % obviněných. V roce 1967 se k uznávání viny pozitivně vyjádřila zpráva prezidentské komise pro vymáhání práva a správu spravedlnosti. Zpráva posvětila uznávání viny v praxi a doporučila jej využívat i nadále. Vyjednávání o vině se ve 20. století stalo součástí běžné praxe.⁵⁶

K dohodě o vině a trestu se několikrát vyjadřoval i Nejvyšší soud USA. Ten například v roce 1970 rozhodl, že je přijatelné odměňovat obžalované sníženými tresty výměnou za jejich přiznání (*Brady v. Spojené státy*). V tom samém roce Nejvyšší soud judikoval, že obžalovaní mohou uzavřít dohodu i přesto, že se cítí být fakticky nevinní (*Carolina v. Alford*). V dalším případě v roce 1971 Nejvyšší soud rozhodl, že obžalovaní mají právo na opravný prostředek, jestliže státní zástupce porušil podmínky stanovené v dohodě (*Santobello v. New York*). V roce 1978 Nejvyšší soud připustil, že státní zástupci

mohou obviněnému hrozit vznesením dalších obvinění, pokud obviněný odmítá smlouvat a obvinění, kterými se hrozí, jsou platná (*Bordenkircher v. Hayes*).⁵⁷

Jak bylo zmíněno, právní úpravu nalezneme v pravidle 11 FTŘ. Podle pravidla 11(a) FTŘ se může obviněný doznat (*plea of guilty*), prohlásit nevinu nebo vyjádřit vinu formou *nolo contendere*. Jestliže se obviněný nijak nevyjádří ke své vině, soud prohlásí, že se obžalovaný cítí být neviný. Pro využití *plea of guilty* je dále nutné splnit požadavky, které jsou obsažené v pravidle 11(b) FTŘ. Soud musí obviněného poučit o následujících skutečnostech a zjistit, zda jim rozumí. Těmito skutečnostmi například jsou: obviněný má právo tvrdit svoji nevinu; obviněný má právo na řízení před porotou; obviněný má právo být zastoupen zástupcem; obviněný se těchto práv vzdá, pokud soud přijme *plea of guilty* nebo *nolo contendere*; obviněný zná minimální výměru trestu. Poučovací povinnost byla předmětem sporu v případě *McCarthy v. United States*⁵⁸, kdy se navrhovatel pokoušel zrušit své doznání na základě toho, že podle něj nebylo učiněno v souladu s pravidlem 11(b) FTŘ. Navrhovatel se sice doznal a prohlásil, že rozumí důsledkům uznání viny, avšak na počátku jednání o vyhlášení rozsudku prohlásil, že jeho skutek byl pouze nedbalostní. Jednalo se však o čin, který vyžadoval úmysl. Soud vynesl rozsudek, který navrhovatel napadl. Podle odvolacího soudu je poučení podle pravidla 11(b) FTŘ velmi důležité, jelikož se obviněný uznáním viny vzdává některých ústavních práv. Navrhovatel u soudu trval na tom, že jeho jednání bylo nedbalostní, ačkoliv trestný čin, pro který byl nakonec uznán vinným, vyžadoval úmysl. To nasvědčuje tomu, že obviněný nerozuměl plně povaze trestného činu, a proto bylo navrhovateli umožněno, aby se ke své vině vyjádřil znova.⁵⁹

Podle pravidla 11(b) FTŘ se musí soud dále ujistit, že vyjádření o vině nebo využití práva *nolo contendere* obviněný učinil dobrovolně. Také se soud přesvědčí, že přiznání není výsledkem násilí či strachu. Toto bylo podpořeno i rozhodnutím ve věci *Godinez v. Moran*⁶⁰, kdy šlo o případ mentálně postiženého muže, který se přiznal k vraždě a byl odsouzen k trestu smrti. Tento muž podal opravný prostředek, kde se hájil tím, že neměl způsobilost se doznat. Nejvyšší soud USA rozhodl, že soud musí zkoumat způsobilost obviněného a také to, zda se obviněný doznal vědomě a svobodně.⁶¹

Pravidlo 11(b) FTŘ také stanoví, že před vynesemím rozhodnutí o vyjádření o vině musí soud určit, že je dán faktický základ pro takové vyjádření. Je nutné zjistit, zda skutek, na který se vztahuje doznání obviněného, odpovídá danému trestnému činu. Ustanovení má chránit obviněné, kteří si neuvědomují, že jejich jednání nenaplnuje znaky toho kterého trestného činu.⁶²

Postup pro dohodovací řízení je stanoven v pravidle 11(c) FTŘ. Dohodu může sjednat veřejný žalobce s obviněným či jeho zmocněncem. Soud se těchto jednání účastnit nesmí. Jestliže se obviněný dozná nebo využije institutu *nolo contendere*, je možné uzavřít dohodu a v ní například určit, že žalobce nebude podávat obžalobu za ostatní skutky, které jsou obviněnému kladeny za vinu.⁶³ Právo Spojených států umožňuje veřejnému žalobci slíbit obviněnému mnohem větší výhody než právo v České republice. Nabízí se otázka, zda doznání motivované obrovskými výhodami je skutečně dobrovolné. V případě *Brady v. United States*⁶⁴ bylo rozhodnuto, že dobrovolné doznání je i takové, které je motivováno snahou vyhnout se trestu smrti.⁶⁵ Je zde možné pozorovat velký rozdíl oproti požadavkům kladeným na dohodu o vině a trestu Evropským soudem pro lidská práva. Podle judikatury ESLP⁶⁶ nesmí být dohoda jedinou možností, jak se vyhnout trestu natolik závažnému, že by byl v rozporu s čl. 3 EÚLP čili zákazem mučení. Trest smrti je přitom bezpochyby větší hrozbou než mučení.

Pravidlo 11(c) FTŘ upravuje dále postup soudu. Strany musejí uzavřenou dohodu zveřejnit v rámci

veřejného zasedání u soudu, pokud není shledán důvod, aby došlo k odhalení dohody bez účasti veřejnosti. Soud zhodnotí dohodu a následně ji může schválit, zamítnout nebo rozhodnutí o ní odložit.⁶⁷ To, jestli soud dohodu schválí či zamítne, záleží pouze na jeho uvážení. Jakmile soud prohlášení viny přijme a vysloví souhlas s dohodou, má toto prohlášení povahu pravomocného odsouzení. V řízení se dále pokračuje rozhodováním o trestu.⁶⁸

V pravidle 11(d) FTŘ je upraveno zpětvzetí doznání nebo *nolo contendere*. Obviněný může vzít doznání nebo *nolo contendere* zpět předtím, než soud přijme prohlášení viny, a to z jakéhokoliv důvodu nebo i bez udání důvodu. Dále je možné učinit zpětvzetí poté, co soud prohlášení viny přijme, ale zároveň před vynesením rozsudku o trestu, jestliže soud zamítne dohodu nebo obžalovaný prokáže spravedlivý a řádný důvod pro žádost o zpětvzetí.⁶⁹

V právu Spojených států není uznání viny nijak striktně omezeno, a je tak možné uznat svou vinu v podstatě u jakéhokoliv trestného činu. Obviněný uznává svou vinu pod přísahou v hlavním líčení. Přiznání a soudem schválená dohoda se pak stávají součástí protokolu.⁷⁰

Dohoda o uznání viny výrazně zkracuje soudní řízení. Ve Spojených státech je dohodou o uznání viny vyřízeno zhruba 90 % případů.⁷¹ Nejčastěji je institut využíván u jednání, která by podle našeho práva naplňovala znaky přestupků. K doznání se obvinění uchylují, zejména pokud jde od začátku o jasný případ. O zachování dohod v právním řádu Spojených států se vedou diskuse. Pro zachování dohod svědčí skutečnost, že se díky nim řízení podstatně zrychlí a tím se i ušetří na nákladech, které by v případě klasických soudních řízení společnost nedokázala hradit. Odpůrci dohod jsou toho názoru, že doznání vede k nesprávným a nepřesným závěrům, jelikož je případ vyřizován na základě irelevantních skutečností, které nemají nic společného s nápravným působením na obviněného. Může se pak stát, že důsledkem dohody bude pachatelé závažné trestné činnosti uložen velmi mírný trest, nebo že dojde k odsouzení nevinného. K posledně zmíněnému případu může dojít, pokud by obviněný, přestože skutek nespáchal, učinil doznání ze strachu, že by v hlavním líčení mohl být odsouzen k mnohem horšímu trestu.⁷² Myslím, že je těžké posuzovat kvalitu institutu dohod o uznání viny v právním systému, který je od toho našeho kontinentálního velmi odlišný. Přesto jsem toho názoru, že podoba dohody o vině a trestu tak, jak ji vykresluje evropská judikatura s požadavky na zachování práva na spravedlivý proces, dává obviněným mnohem větší záruky. Příkláním se k názoru, že doznání (ve smyslu právní úpravy USA) může vést k nesprávným závěrům, když i nevinný obviněný může učinit doznání ze strachu, že v hlavním líčení obdrží mnohem horší trest. Přitom si myslím, že odsouzením nevinného by se mělo předcházet ještě více než zdlouhavým soudním procesům.

Z výše zmíněné analýzy právní úpravy Spojených států vyplývá, že ve srovnání s Českou republikou je jejich pojetí dohody o vině a trestu značně odlišné. Tak například ve Spojených státech soud nejprve přijme doznání obviněného a až potom rozhoduje o trestu. V České republice soud rozhoduje o celé dohodě jako celku. Dále, zatímco obviněný ve Spojených státech činí úplné doznání, obviněný v České republice pouze prohlašuje, že spáchal skutek, pro který je stíhán. V doznání a prohlášení o spáchání skutku je přitom značný rozdíl. Doznání zahrnuje všechny okolnosti naplňující všechny znaky skutkové podstaty (včetně zavinění) a právní kvalifikaci skutku.⁷³ Naopak prohlášení o spáchání skutku v žádném případě nemůže prejudikovat otázku viny.⁷⁴

Další odlišností je, že ve Spojených státech je možné uzavírat dohodu i u jednání, která by v České republice naplňovala znaky přestupků. Je to tím, že americké právo nezná speciální úpravu přestupků tak, jak je tomu běžně v kontinentálním právním systému. Ve Spojených státech jsou všechny činy,

kteří by u nás spadaly do kategorie přestupků, vyřizovány formou soudního řízení.⁷⁵

Také je možné poukázat na odlišné možnosti státních zástupců v obou zemích, co se týče vyjednávací fáze. Americký trestní proces je ovládán principem oportunitu, který vytváří státnímu zástupci poměrně široké pole působnosti při vyjednávání s obviněným o vině a trestu. Státní zástupce ve Spojených státech může obviněnému výměnou za rychlé doznání nabídnout například slib nestíhání jiného skutku, a to třeba i závažnějšího, než ke kterému se obviněný doznává. Naproti tomu český trestní proces je ovládán zásadou legality, byť je tato zásada čím dál více prolamována změnami trestního řádu ve prospěch zásady oportunitu. Státní zástupce je stále povinen stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví. V rámci české právní úpravy by se dalo uvažovat jedine o neformálním slibu státního zástupce, že stíhání ohledně zbývajících skutků zastaví pro neúčelnost podle § 172 odst. 2 písm. a) trestního řádu.⁷⁶

Je možné uzavřít, že dohoda o uznání viny ve Spojených státech se tolik liší od dohody o vině a trestu v České republice především kvůli odlišnosti obou právních systémů, kdy na jedné straně stojí angloamerický a na té druhé kontinentální. Z toho vycházejí i rozdílné pohledy Evropského soudu pro lidská práva a Nejvyššího soudu USA.

8. Uplatňování dohody o vině a trestu v praxi

Při zavádění institutu dohody o vině a trestu zákonodárce očekával zrychlení trestního řízení a současně také jeho zjednodušení a zefektivnění. Urychlením vyřizování trestních věcí měly mít soudy větší prostor pro projednávání závažných trestných činů.⁷⁷ Z těchto očekávaných přínosů lze vyvodit, že zákonodárce předpokládal hojně využívání dohody o vině a trestu v praxi, respektive alespoň takové, které bude mít odraz v rychlosti celého trestního řízení. Jelikož se postupem času ukázalo, že se dohoda o vině a trestu v praxi nevyužívá skoro vůbec, bylo nutné přijmout určité změny, které přinesl zákon č. 333/2020 Sb. Tento zákon zavedl například to, že dohoda o vině a trestu už není jako taková důvodem nutné obhajoby a dohodu je možné sjednat i u zvláště závažných zločinů. Tyto a jiné změny měly vést k tomu, že se výrazně zvýší užívání dohody o vině a trestu v praxi.

Na následující tabulce⁷⁸ jsou zobrazeny údaje o využívání dohody o vině a trestu v období od roku 2012 do 31. 8. 2020.⁷⁹ V druhém sloupci je uveden počet podaných návrhů na schválení dohody o vině a trestu státními zástupci, přičemž číslo v závorce uvádí počet návrhů na schválení dohody o vině a trestu podaných u krajského soudu coby soudu I. stupně. V třetím sloupci je zobrazen počet návrhů, kterým soud vyhověl.

Rok	Počet podaných návrhů na schválení dohod o vině a trestu	Počet soudem schválených dohod o vině a trestu
2012	29 (0)	3
2013	118 (2)	42
2014	86 (0)	36
2015	113 (1)	42
2016	95 (0)	38

2017	116 (2)	35
2018	139 (5)	34
2019	160 (1)	34
2020	269 (15)	80
2021 (do 31. 8.) ⁸⁰	320 (48)	220

Z tabulky vyplývá, že do přijetí změn v roce 2020 se dohoda o vině a trestu téměř nevyužívala. Oproti tomu v roce 2021 je možné pozorovat značný nárůst uzavíraných dohod o vině a trestu, kdy jen za osm měsíců tohoto roku bylo uzavřeno dvakrát více dohod než za celý rok 2019. Dále z tabulky vyčteme, že oproti rokům předešlým se v roce 2021 podalo mnohem více návrhů na schválení dohody u krajského soudu coby soudu I. stupně. To je zřejmě kvůli tomu, že se umožnilo dohodu o vině a trestu sjednávat i u zvlášť závažných zločinů, u kterých je často dána příslušnost krajského soudu podle § 17 odst. 1 trestního řádu.

Návrhy dohod mají po změnách v roce 2020 mnohem větší úspěch u soudu. Zatímco v roce 2012 byly návrhy dohod schváleny soudem v zhruba 10,3 %, v roce 2019 v 21,25 %, v roce 2021 tomu bylo zatím v 68,75 %. Dohody jsou tak nejenom častěji uzavírány, ale i častěji schvalovány soudem.

Je možné uzavřít, že se v praxi dohoda o vině a trestu využívá stále častěji, a to především díky legislativním změnám v roce 2020. Stále se však využívání dohody v České republice nevyrovná Slovensku nebo Spojeným státům. Jak bylo však popsáno výše, Slovensko postupně Česká republika dohání a v budoucnu se počet uzavíraných dohod nejspíš vyrovná. Co se týče Spojených států, kde se uzavírají dohody zhruba v 90 % případů, je těžké se jim vyrovnat, jelikož náš kontinentální systém práva je založen na principech, které tak značné využívání dohody o vině a trestu neumožňují.

Závěr a doporučení *de lege ferenda*

Dohoda o vině a trestu je zakotvena v českém právním řádu poměrně krátkou dobu. Ze začátku se tento institut neuchytil téměř vůbec, jak vyplývá z výše uvedené tabulky. Zákonodárce na to reagoval změnami v roce 2020, po kterých volala i velká část praxe. Ačkoliv tyto změny zvýšily využívání dohody o vině a trestu v praxi, stále lze v právní úpravě nalézt určité nedostatky. Tyto nedostatky bych ráda níže zmínila a doporučila jejich napravení.

1. Dohodu o vině a trestu může nyní sjednat i osoba omezená ve svéprávnosti. Podle mého názoru by se mělo stanovit omezení, které by znemožnilo dohodu o vině a trestu sjednat s osobami s omezenou svéprávností. Důvodem je to, že podle judikatury ESLP musí platné vzdání se procesních práv, ke kterému v řízení o dohodě o vině a trestu dochází, naplňovat znaky srozuměného rozhodnutí. Jestliže rozhodnutí o vzdání se procesních práv bude činit osoba omezená ve svéprávnosti, nemusí se jednat o rozhodnutí srozuměné, a tedy nemusí dojít k platnému vzdání se procesních práv v řízení o dohodě o vině a trestu. Trestní příkaz přitom proti osobě, jejíž svéprávnost je omezena, také vydat nelze.

Dále je možné poukázat na paralelu s omezením sjednat dohodu o vině a trestu u mladistvých, kteří nedosáhli věku 18 let. Omezení sjednat dohodu u mladistvých se aplikuje do dovršení 18 let mladistvého. Na tento věk je přitom navázáno i nabytí plné svéprávnosti, a tedy účelem této

normy nejspíš je chránit mladistvé, kteří zatím nedosáhli plné svéprávnosti, před uzavřením dohody, které nemusí zcela rozumět. Z těchto důvodů mám za to, že by bylo vhodné stanovit omezení, které zakáže sjednávat dohodu s osobami, které jsou omezeny ve svéprávnosti na základě rozhodnutí soudu.

2. Zákonodárce by měl jasně v zákoně vymezit termíny *prohlášení viny*, *doznání* a *prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán*. Podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu je podle § 175a odst. 3 trestního řádu *prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán*. Avšak jako důsledek nesjednání dohody je stanoveno v § 175a odst. 7 trestního řádu, že se v dalším řízení nepřihlíží k *prohlášení viny* obviněného. Stejný důsledek stanoví i § 314s trestního řádu, podle kterého se po vrácení věci do přípravného řízení k *prohlášení viny* obviněného nepřihlíží. Podobně stanoví i § 206b odst. 4 trestního řádu pro dohody sjednávané po zahájení hlavního líčení. Ze zákona nevyplývá, proč zákonodárce používá termín *prohlášení, že spáchal skutek* v případě stanovení podmínky pro sjednání dohody a termín *prohlášení viny* jako důsledek nesjednání dohody či vrácení věci do přípravného řízení.

Prohlášení viny přitom dle mého má stejnou povahu jako *doznání* čili zahrnuje všechny znaky skutkové podstaty, včetně zavinění, a právní kvalifikaci skutku. To, že v prohlášení viny neboli doznání obviněný souhlasí i s právní kvalifikací, pro něj může mít závažnější důsledky, než kdyby jen prohlásil, že spáchal skutek.⁸¹ To jsou však pouze mé úvahy a praxe v užívání těchto termínů není jednotná. Tak například Gondeková je toho názoru, že *doznání* je totožné s *prohlášením obviněného, že spáchal skutek* a *prohlášení viny* je obsahově širší než oba dříve zmíněné pojmy.⁸² Myslím, že by se terminologie měla sjednotit, aby bylo přesně stanoveno, co dané termíny zahrnují (zda například i zavinění a právní kvalifikaci). Obvinění by měli mít jistotu v tom, jakou jejich přiznání bude mít hodnotu.

3. Možnost vzít návrh na schválení dohody o vině a trestu zpět je v zákoně zakotvena pouze ve prospěch státního zástupce (§ 314o odst. 5 trestního řádu). Myslím si, že by bylo vhodné v zákoně výslovně stanovit možnost odstoupit od sjednané dohody o vině a trestu i u obviněného. Právo obviněného odstoupit od sjednané dohody o vině a trestu bylo potvrzeno i rozhodnutím Ústavního soudu⁸³, ve kterém soud souhlasil s názorem Nejvyššího soudu, že jestliže má být institut dohody o vině a trestu projevem rovného postavení stran, musejí tyto strany mít také v zásadě stejnou možnost dispozice s dohodou. Přestože praxe uznává právo obviněného odstoupit od uzavřené dohody, bylo by vhodné dát obviněnému záruku tohoto práva jeho výslovným zakotvením v zákoně.
5. Zákon č. 333/2020 Sb. sice zrušil jako důvod nutné obhajoby to, že se sjednává dohoda o vině a trestu, stále se však v řízení o dohodě může uplatnit jiný z důvodů nutné obhajoby. Může jít například o nutnou obhajobu u osoby omezené ve svéprávnosti. Pokud je tedy dán důvod nutné obhajoby, musí se obhájce účastnit celé fáze sjednávání dohody o vině a trestu (§ 175a odst. 3 trestního řádu). Avšak účast obhájce na veřejném zasedání, ve kterém se rozhoduje o schválení, či neschválení dohody, povinná není, resp. zákon ji nevyžaduje (§ 314q odst. 1 trestního řádu). Domnívám se, že jestliže je dán důvod nutné obhajoby, měl by být obhájce přítomen nejen sjednávání dohody o vině a trestu, ale také rozhodování o této dohodě. Fáze, ve které soud rozhoduje o návrhu na schválení dohody o vině a trestu, není podle mého názoru o nic méně důležitá než fáze sjednávání dohody. Proto navrhuji do zákona doplnit povinnou účast obhájce na veřejném zasedání, ve kterém se rozhoduje o návrhu na schválení dohody, jestliže jde o případ nutné obhajoby.

6. V nynější právní úpravě může obviněný podat odvolání proti rozsudku, kterým byla dohoda schválena, pouze pokud je rozsudek v rozporu s navrženou dohodou. Myslím, že by bylo vhodné, aby měl obviněný možnost zpochybnit rozsudek i pro závažné procesní vady v rámci sjednávání dohody (například pro nepřípustný nátlak na obviněného, aby uzavřel dohodu o vině a trestu). Ačkoliv by taková závažná porušení měla být odhalena již soudem prvního stupně, nelze na to spoléhat. Navrhuji tak do § 245 odst. 1 trestního řádu doplnit možnost odvolání obviněného pro závažná procesní pochybení při sjednávání dohody o vině a trestu.

Seznam poznámek pod čarou

- 1 KUČERA, Jakub. Novelizace dohody o vině a trestu a její možné dopady. *Trestněprávní revue*, 2021, č. 2, s. 71.
- 2 KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 11, s. 17.
- 3 KUČERA, Jakub. Novelizace dohody o vině a trestu a její možné dopady. *Trestněprávní revue*, 2021, č. 2, s. 71.
- 4 VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 4, s. 24.
- 5 ŠČERBA, Filip. Změny trestního zákoníku provedené novelou č. 333/2020 Sb. a jejich důsledky. *Trestněprávní revue*, 2020, č. 4, s. 187.
- 6 Sněmovní tisk 453/0. *psp.cz* [online]. Citováno dne 30. 8. 2021. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=453&CT1=0>.
- 7 Sněmovní tisk 466/0. *psp.cz* [online]. Citováno dne 3. 11. 2021. Dostupné z: <https://public.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=466&CT1=0>.
- 8 Rozhodnutí ESLP ze dne 17. 9. 2009, č. 10249/03, § 135, ve věci *Scoppola proti Itálii*.
- 9 Rozhodnutí ESLP ze dne 5. 10. 2006, č. 58733/00, § 29, ve věci *Sodadjiev vs. Bulharsko*.
- 10 BERANOVÁ, Andrea. Dohoda o vině a trestu z pohledu práva na spravedlivý proces. In: JELÍNEK, Jiří, a kol. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*. Praha: Leges, 2020, s. 240.; Rozhodnutí ESLP ze dne 29. 4. 2014, č. 9043/05, § 89, ve věci *Natsvlishvili and Togonidze vs. Georgia*.
- 11 Rozhodnutí ESLP ze dne 6. 7. 2010, č. 24027/07, § 168, ve věci *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*.
- 12 KMEC, Jiří. In: KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Vyd. 1., Praha: C. H. Beck, 2012, s. 565–836.
- 13 Rozhodnutí ESLP ze dne 27. 2. 1980, č. 6903/75, § 56, ve věci *Deweer vs. Belgie*.
- 14 Rozhodnutí ESLP ze dne 29. 4. 2014, č. 9043/05, § 65, ve věci *Natsvlishvili and Togonidze vs. Georgia*.
- 15 Rozhodnutí ESLP ze dne 22. 2. 1996, č. 17358/90, § 48, ve věci *Bulut proti Rakousku*.
- 16 Rozhodnutí ESLP ze dne 23. 11. 1993, č. 14032/88, § 31, ve věci *Poitrimol proti Francii*.
- 17 Rozhodnutí ESLP ze dne 29. 4. 2014, č. 9043/05, § 92, ve věci *Natsvlishvili and Togonidze vs. Georgia*.
- 18 Rozhodnutí ESLP ze dne 16. 2. 2021, č. 77587/12, § 31, ve věci *V. C. L. a A. N. proti Spojenému*

království.

19 BERANOVÁ, Andrea. Dohoda o vině a trestu z pohledu práva na spravedlivý proces. In: JELÍNEK, Jiří, a kol. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*. Praha: Leges, 2020, s. 241.

20 ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 1. část. *Trestněprávní revue*, 2019, č. 9, s. 183.

21 ŘÍHA, Jiří. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. Vyd. 7. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2257–2292.

22 Tamtéž, s. 2257–2292.

23 PELC, Vladimír, TEJNSKÁ, Katarína. In: JELÍNEK, Jiří a kol. Op. cit. Sub 1, s. 744.

24 VANTUCH, Pavel. Op. cit. Sub 62, s. 492–493.

25 ŘÍHA, Jiří. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. Vyd. 7. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3630–3645.

26 ŠČERBA, Filip. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. Vyd. 7. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 812.

27 Nález Ústavního soudu ze dne 4. února 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.

28 Např. rozhodnutí R 42/1996, které se týká veřejného zasedání, v němž soud rozhoduje o uložení ochranného léčení.

29 ŘÍHA, Jiří. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. Vyd. 7. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3662–3675.

30 Tamtéž, s. 3675–3691.

31 ŘÍHA, Jiří. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. Vyd. 7. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3675–3691.

32 Tamtéž, s. 2257–2292.

33 VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 4, s. 26.

34 ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 87.

35 PŮRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. Vyd. 7. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2960–2964.

36 BURDA, Eduard, ČENTĚŠ, Josef. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 55.

37 VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. Parlament ČR. Kancelář Poslanecké sněmovny. Parlamentní institut. Srovnávací studie, 2009, č. 1, s. 7. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.

38 KLÁTIK, Jaroslav. In: JELÍNEK, Jiří (ed.). *Alternativní řešení trestních věcí. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny 2015*. Praha: Leges, 2015, s. 95.

39 ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 99–101.

- 40 BURDA, Eduard, ČENTĚŠ, Josef. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 58.
- 41 KURILOVSKÁ, Lucia, TRYLČ, Milan. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 71–72.
- 42 VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2018, č. 11–12, s. 247.
- 43 ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 99–101.
- 44 Tamtéž.
- 45 Tamtéž.
- 46 VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. Parlament ČR. Kancelář Poslanecké sněmovny. Parlamentní institut. Srovnávací studie, 2009, č. 1, s. 9. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.
- 47 VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2018, č. 11–12, s. 247.
- 48 Tamtéž.
- 49 Tamtéž.
- 50 Tamtéž.
- 51 Tamtéž.
- 52 KURILOVSKÁ, Lucia, TRYLČ, Milan. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 71–72.
- 53 VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. Parlament ČR. Kancelář Poslanecké sněmovny. Parlamentní institut. Srovnávací studie, 2009, č. 1, s. 2. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.
- 54 ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 89.
- 55 VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. Parlament ČR. Kancelář Poslanecké sněmovny. Parlamentní institut. Srovnávací studie, 2009, č. 1, s. 2. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.
- 56 Meyer, Joná F. Plea bargaining. *Encyclopedia Britannica*, 26. února 2020, dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/plea-bargaining>.
- 57 Tamtéž.
- 58 *McCarthy v. United States*, 384 U. S. 459, 89 S. Ct 1166, 22 L. Ed. 2d 418 (1969).
- 59 ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 90–92.
- 60 *Godinez v. Moran*, 509 U.S. 389 (1993).

- 61 ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 90–92.
- 62 Tamtéž, s. 93.
- 63 Tamtéž.
- 64 *Brady v. Spojené státy*, 397 U. S. 742, 90 S. Ct. 1463, 25 L. Ed. 2d 747 (1970).
- 65 ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 94.
- 66 Rozhodnutí ESLP ze dne 6. 7. 2010, č. 24027/07, § 168, ve věci *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*.
- 67 ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 96.
- 68 VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. Parlament ČR. Kancelář Poslanecké sněmovny. Parlamentní institut. Srovnávací studie, 2009, č. 1, s. 4. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.
- 69 ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 96.
- 70 VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. Parlament ČR. Kancelář Poslanecké sněmovny. Parlamentní institut. Srovnávací studie, 2009, č. 1, s. 3. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.
- 71 SUBRAMANIAN, Ram, DIGARD, Léon, WASHINGTON II, Melvin, SORAGE, Stephanie. *In the Shadows: A Review of the Research on Plea Bargaining*. New York: Vera Institute of Justice, 2020.
- 72 VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. Parlament ČR. Kancelář Poslanecké sněmovny. Parlamentní institut. Srovnávací studie, 2009, č. 1, s. 3. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.
- 73 ŘÍHA, Jiří. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. Vyd. 7. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2257–2292.
- 74 ŠÁMAL, Pavel, ZEŽULOVÁ, Jana, RŮŽIČKA, Miroslav. In: GRÍVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Oběti trestných činů*. Vyd. 2. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 577.
- 75) VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. Parlament ČR. Kancelář Poslanecké sněmovny. Parlamentní institut. Srovnávací studie, 2009, č. 1, s. 5. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.
- 76 ŘÍHA, Jiří. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. Vyd. 7. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2257–2292.
- 77 Sněmovní tisk 510/0. In *psp.cz* [online]. Citováno dne 30. 8. 2021. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>.
- 78 Vzor tabulky použit z: MÁGROVÁ, Zuzana. *Dohoda o vině a trestu*. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta právnická. Plzeň, 2020.
- 79 Tabulka byla získána na základě žádosti o informace podané Ministerstvu spravedlnosti.
- 80 Statistické období se vždy uzavírá počátkem následujícího roku, data za rok 2021 jsou předběžná,

přičemž i v datech za leden až srpen 2021 ještě může dojít ke změnám (žádost podávána v r. 2021).

81 ŘÍHA, Jiří. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. Vyd. 7. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2257–2292.

82 GONDEKOVÁ, Šárka. Prohlášení viny jako kvalifikované doznání nekvalifikovaného. *Advokátní deník*. Citováno dne 28. 5. 2021. Dostupné na: https://advokatnidenik.cz/2021/05/28/prohlaseni-viny-jako-kvalifikovane-doznani-nekvalifikovaneho/#_ftn9.

83 Nález Ústavního soudu ze dne 4. února 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.